

4.számú melléklet

A „Bécsi úti nádas” helyi jelentőségű természetvédelmi terület kezelési terve

1. Általános információk

1.1 A terület mai állapotának kialakulása

A Mákos - dűlő Győr nyugati peremén lévő mélyfekvésű területe egykor a Rába és Rábca folyók közös ártere volt. A Rábca torkolatának 1907-ben történő áthelyezése után már csak a Rába áradásaikor feltörő fakadóvizek borították el. (A területen még az 1970-es években is több vízimadár, pl. szárcsa, tőkés réce fészkelte.) Az utóbbi évtizedekben a Nagy - Duna medersüllyedése miatt csökkenő kisvízszintek elszívó hatása a Rábán is érzékelhető, a Rába vízszintjének csökkenése mind rosszabbá teszi a Mákos - dűlő vízellátását, a terület egyre szárazabbá válik. A Szent - István út folytatásaként az új Rába híddal egyidőben megépült a Mákos - dűlőt közepén átszelő, magas töltésen vezetett 1. sz. közlekedési főút, szinte hermetikusan kettéválasztotta a területet. A Mákos - dűlő 1. sz. közlekedési főúttól északra eső részén több nyíltvízű tó van, itt található az egykori Olajgyár és az odavezető iparvágány. A déli területen összefüggő nagy nádas található, amely viszonylag zavartalanul őrzi az egykori táj képét és élővilágát.

1.2 A tervezési terület rendeltetése

Győr város nyugati peremének érdekes és értékes színfoltja az egykori vizenyős ártér maradványa, amelynek a megőrzése botanikai, zoológiai és tájképi szempontból is indokolt. Elősegíti a város és a térség természeti értékeinek kutatását, oktatási, ismeretterjesztési és ökoturisztikai célú hasznosítását.

1.3 A tervezési terület jogi helyzete

Az 1. sz. közlekedési főút bővíthetősége érdekében szükségessé vált a korábban Győr, 0262/1 és a Győr, 0262/3 hrsz-ú ingatlanok megosztása úgy, hogy az út mellett kialakuló földrészlettel a főút bővítését biztosítani lehessen. A megosztási munka, amit GYMJV rendezési terve is tartalmaz végrehajtásra került.

1.4. A tervezési terület elhelyezkedési határai

A „Bécsi úti nádas” helyi jelentőségű természetvédelmi terület a Mákos - dűlőnek a 8979. sz. ipari vasút és a Radnóti szobor között lévő, hosszú, nyugati irányba fokozatosan elkeskenyedő, mintegy 22ha-os része. Északról az 1. sz. út, délről a Bécsi út 3-4m magas töltései határolják.

1.5. Tulajdonosi, birtokviszonyok, használati jogok

A megjelenésében egységes képet mutató nádas a földhivatali nyilvántartásban kettő helyrajzi számon szerepel, a nagyobb 0262/10 hrsz-ú, 17ha 8731 m² nagyságú, nádas művelési ágú terület, tulajdonosa a Magyar Állam, vagyongazdálkodója korábban az Állami Privatizációs és Vagyongazdálkodási RT volt, ma a Nemzeti Földalap Kezelő Szervezet. A kisebb 0262/12 hrsz-ú, 4ha 0692 m² nagyságú, mocsár művelési ágú terület, tulajdonosa Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata, a fenntartási feladatokat a Győri Kommunális Szolgáltató KFT végzi.

A „Bécsi úti nádas” helyi jelentőségű természetvédelmi terület szakszerű és egységes kezelése érdekében az érintettek bevonásával később, külön megállapodás formájában kell intézkedni.

1.6. A tervezési területre vonatkozó tervezési és egyéb előírások

A helyi jelentőségű természetvédelmi terület ökológiai egyensúlyának megőrzése érdekében az alábbi feladatok rendszeresen történő elvégzése indokolt:

- a terület jelentős, mintegy 85%-át kitevő nádas évenkénti egyszeri aratása,
- a gyepes részek fenntartása, a gyeper növekedési intenzitásától függő számú rendszeres kaszálása, amely a beerdősülést megakadályozza és a gyepi vegetáció növényeinek fennmaradását biztosítja,
- a Bécsi út őrsvetényébe nőtt nemes nyár ágak eltávolítása. A védett terület énekesmadár - (pl. fülemüle) denevér - és rovarpopulációja életterének megőrzése érdekében a terület fás szárú növényzetét elhalt állapotában sem szabad kivágni, elszállítani vagy megsemmisíteni.

1.7. A természetvédelmi kezelés szervezete és infrastruktúrája

A természetvédelmi kezelési terv készítője: Győr Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal, Környezetvédelmi Iroda

A tervezési terület természetvédelmi kezelési feladatait ellátó szervezet: Győri Kommunális Szolgáltató KFT (9024 Győr, Kálvária u. 4-10.)

A természetvédelmi kezelés megvalósításához rendelkezésre álló tárgyi feltételek: a Győri Kommunális Szolgáltató KFT teljes gép- és eszközállománya. A KFT speciális gumikerekes nádarató kombájnnal nem rendelkezik, a nádaratást alvállalkozóval hajtják végre.

2. Leírás

A tervezési terület környezeti és biológiai jellemzőinek leírása.

2.1. Környezeti jellemzők

2.1.1. Éghajlat

A tervezési terület éghajlata alapján a mérsékelt meleg, mérsékelt száraz, enyhe télű körzethez tartozik. A felhőborítottság évi átlagai alapján (60% körül) Magyarország borultabb részei közé tartozik. A napsütéses órák száma évi 2000 körül alakul. A januári középhőmérséklet $-1,0$ és $-1,5^{\circ}\text{C}$. Tavasszal a napi középhőmérséklet április közepe táján emelkedik 10°C fölé. Ez az év utolsó fagyos napjainak ideje is sok év átlagában. A júliusi középhőmérséklet $21,0 - 21,5^{\circ}\text{C}$. A nyári napok száma 65-70, a hőségnapoké 10-15. Ősszel az átlaghőmérséklet október közepén süllyed 10°C alá, az első fagyos nap általában a hónap végén fordul elő. Uralkodó széljárása az ÉNY-i. A csapadék évi összege mintegy 550mm. A hóval takart napok száma átlagosan 30-35.

2.1.2. Hidrológia

A tervezési terület hidrológiai viszonyait a Rába folyó vízállásától függő fakadóvíz határozza meg. Az 1. sz. közlekedési főútról és a Bécsi útról lefolyó csapadékvizek is növelik a

vízmennyiséget. A tervezési terület növény- és állatvilága is igazolja, hogy habár nyílt vízű tó nincs a nádasban, időszakos vízállás borítja a mélyfekvésű részeket.

2.1.3. Felszínalaktan

A Bécsi utat szélesebb - keskenyebb sávban magasabb térszínek szegélyezik. Mindkét helyrajzi számú terület rendelkezik külön - külön mélyfekvésű, tocsogós résszel. A 8979. sz. ipari vasút környezetében magasabb fekvésű területrészek találhatóak gyepes vegetációval.

2.1.4. Földtan, talajtan

A tervezési területen a Rába és a Rábca folyók hullámtereire jellemző, a hordalékanyagokból kialakult réti- és öntéstalajok találhatóak.

2.2 Biológiai jellemzők

2.2.1. Növénytársulások

A tervezési terület jórészt nádas (*Scirpo - Phragmitetum*). Az alacsony ártérre jellemző fehérfüz liget (*Leucojo aestivi - Salicetum albae*), illetve a nyugati részen fehérrnyár liget (*Senecioni sarracenici - Populetum albae*), továbbá a nádas egyes részein rekettyefüz bokorliget (*Salicetum cinereae*) található.

2.2.2. Növényvilág

A tervezési terület flórájának vizsgálati eredményei alapján 193 növényfaj jelenléte bizonyított, amelyből 6 növényfaj védett, ezek a réti iszalag (*Clematis integrifolia*), a ligeti szőlő (*Vitis silvestris*), a sárga nőszirm (*Iris pseudacorus*), és 3 orchidea faj a széleslevelű nőszőfű (*Epipactis helleborine*), a vitézkosbor (*Orchis militaris*), és a békakonty (*Listera ovata*). Több adventív és behurcolt faj is előfordul, ezek egy részét talán tudatosan telepítették, mint az orgonát, nyírt, gyalogakácot, ördögcérnát, akácot, más agresszív fajok, mint a magas aranyvessző, a degradációt jelző nagy csalán, mezei aszat, hamvas szeder spontán jelenhettek meg. A tervezési területen előforduló ún. konstans fajok a gyepürózsa, a csíkos kecskerágó, a fekete bodza, a hamvas fűz és az egybibés galagonya. A diót a közeli kertekből a vetési varjak hurcolták be.

2.2.3. Állatvilág

A kétéltűfajok mellett jelentős a tervezési terület énekesmadár állománya. (A Bécsi úton haladva mintegy 50m-ként hallható a fülemüle.)

2.3. Gazdasági, társadalmi, és kulturális jellemzők

A tervezési területen a nád aratásán és a gyep kaszálásán kívül klasszikus értelemben vett mezőgazdasági és erdőgazdálkodási tevékenység, vadgazdálkodás, halászat, horgászat nem folyik. A vadászat tiltott.

A tervezési területen oktatási - nevelési, megfigyelési tevékenység folytatható az I. fokú Természetvédelmi Hatóság engedélyével. Az illegálisan lerakott hulladék elszállításáról a

kezelő, a Győri Kommunális Szolgáltató KFT gondoskodik. Ismereteink alapján a tervezési területen régészeti lelőhely, illetve műemléki jelentőségű területrész nem található.

2.4. Táji értékek

A tervezési terület táji értékek tekintetében jelentős, maradványterülete az egykor Győr városára oly jellemző nádas - mocsaras élőhelynek.

2.5. Adatbázisok

Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata rendezési terve foglalkozik a tervezési területtel, amelyről légitó is rendelkezésre áll. Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata megbízásából a közigazgatási határon belül található természeti területekről készült felmérés és jegyzék. Az adatbázist GYMJV PH Városépítési Irodája kezeli.

3. Célkitűzések meghatározása

3.1. A tervezési terület természetvédelmi jelentőségének értékelése

A „Bécsi úti nádas” helyi jelentőségű természetvédelmi terület nagysága mintegy 22ha, amely méret lehetővé teszi a védett növény- és állatfajok populációinak fennmaradását. A vizes élőhely stabilitása összefügg a Rába folyó vízállásával. Jellemző, hogy a Rábca folyó torkolatának 1907-ben történő áthelyezése és a Rába folyó szabályozása után a tervezési terület a mai állapotában, -különösebb emberi beavatkozás nélkül- nádas, mocsaras élőhelyként fennmaradt.

3.2. A tervezési terület legfontosabb természeti értékeinek meghatározása

A tervezési terület természeti értékvizsgálatát Dr. Alexay Zoltán biológus, főiskolai docens végezte el. A Fertő - Hanság Nemzeti Park Igazgatóság a benyújtott dokumentációk alapján támogatja a helyi jelentőségű természetvédelmi területté nyilvánítást és nem kívánja a területet országos védelem alá vonni.

3.3. Ideális kezelési célkitűzések

- 1.) A tervezési területen felhalmozott és illegálisan lerakott hulladék összegyűjtése, felrakása, elszállítása.
- 2.) Nemesnyárok fenntartása, a Bécsi út úrszelvényébe nőtt ágak metszése, darabolása, elszállítása.
- 3.) A tervezési területen szemétyűjtési feladat végrehajtása.
- 4.) Nádas terület aratása.
- 5.) Gyep kaszálása.
- 6.) Természetes anyagokból készített táblák kihelyezése.
- 7.) A tervezési terület bemutatása, oktatási, megfigyelési, kutatási hasznosítása.

3.4. Korlátozó és veszélyeztető tényezők

A tervezési területre a legnagyobb veszélyt a kiskertekben termelődő és illegálisan lerakott hulladék jelenti. A gyepvegetációban található védett orchideafajok fenntartásának feltétele a gyepes részek rendszeres kaszálása, amellyel megelőzhető a beerdősülési folyamat és a gyepes élettér megszűnése. A nádvegetáció megőrzése érdekében évente a szakszerű nádaratás végrehajtása nélkülözhetetlen.

4. Gyakorlati célkitűzések, stratégiák és feladatok meghatározása

A „Bécsi úti nádas helyi jelentőségű természetvédelmi terület elsődleges rendeltetése a Természetvédelmi törvény (1996. LIII. tv.) szerint a természeti értékek megőrzése és bemutatása. E törvény szellemében a védett nádas és gyep használatát úgy kell tervezni, hogy a természeti értékek fennmaradását ne veszélyeztesse, eredeti állapotukat, a táj jellegét meg ne változtassa.

A tervezési terület fenntartásának és a jó minőségű nádkévék arathatóságának feltétele az évenkénti rendszeres és kíméletes technológiával végrehajtott nádaratás. Természetvédelmi és környezetvédelmi szempontból elfogadhatatlan a kezeletlen nádas felújítása égetéssel. Tapasztalatok alapján az égetés során, - amely engedélyhez kötött tevékenység - kőolajszármazékok kerülhetnek a területre és égéstermékük a levegőbe, amely jelentős környezetszennyezést idézhet elő.

A nádaratás végrehajtásának alapvető feltételei a következők:

- a nádaratást ideális esetben fagyos időszakban kell végrehajtani, ezáltal a taposási kárt minimálisra lehet csökkenteni,
- a munka befejezésének általánosan elfogadott időpontja minden év február utolsó napja, (A határidő abban az esetben kitolható, ha a hőmérsékleti viszonyok alakulása miatt a rizómák fejlettsége erre az időpontra nem éri el a 10cm-es magasságot. A gyöktörzsek fejlettségének vizsgálatát mindkét helyrajzi számú területen ellenőrizni szükséges.) A nem megfelelő időben végrehajtott aratás veszélyezteti a következő időszakban aratható nád mennyiségét, minőségét és a fészkelő madarak fészkelőhelyeit.
- a fészkelő helyek biztosítása érdekében a nádterületen learatatlan foltokat kell hagyni, (A többéves avas nád szolgáltatja a fészkelőanyagot.)
- a nádaratás gépigénye a megfelelően felkészített speciális gumikerekes nádarató kombájn. A gyepes részek kaszálásához a kezelő speciális nagyteljesítményű önjáró fűkaszákkal rendelkezik.

5. Munkaterv

Nádas terület 4. pontban leírtak szerinti aratása.

A gyepes terület minimum évente egyszeri kaszálása, amelyet szükség szerint ki lehet egészíteni őszi tisztítókaszálással.

6. A terv végrehajtásának ellenőrzése

A terület kezelését illetően folyamatos egyeztetés szükséges a Győri Kommunális Szolgáltató KFT-vel és a Nemzeti Földalap Kezelő Szervezettel. Tavasszal a tüzesetek megelőzése érdekében rendszeres ellenőrzés szükséges a nádas környékén.

7. Mellékletek:

***Fertő - Hanság Nemzeti Park, mint illetékes természetvédelmi hatóság nyilatkozata
Nemzeti Földalap Kezelő Szervezet tulajdonosi hozzájárulása
Győri Kommunális Szolgáltató KFT árajánlata az éves fenntartási munkákra***